

Inleiding

Beste allen,
Hierbij de algemene beschouwingen van ABV naar aanleiding van de begroting 2026, met dank aan de auditcommissie en iedereen die eraan heeft gewerkt.

Eerst wat algemene aandachtspunten:

- Voor de leesbaarheid zou het fijn zijn als er een afkortingenlijst kwam. Hier is al eens om gevraagd.
- Verder is het aan te raden bij tabellen een toelichting te geven, zoals bijvoorbeeld waarom bepaalde cijfers eruit springen, of bij trends.
- ABV zou het wenselijk vinden dat de beginnende raad in 2026 een cursus krijgt hoe je een begroting kunt lezen, want het is en blijft erg technisch.

Wij zullen vanwege de beperkte tijd in de begrotingsraad, de meeste vragen schriftelijk stellen. Eventuele moties stellen wij ook uit tot een volgende raadsvergadering.
Dan lopen wij nu de programmaonderdelen een voor een af.

Programma 0: Algemeen bestuur

Relatief hoge kosten voor bestuur en ondersteuning

- Ook in 2025 maakt ABV zich zorgen over de relatief hoge kosten voor bestuur en ondersteuning per inwoner op Vlieland. In 2026 zijn de bestuurslasten zelfs het hoogst van alle Waddeneilanden: meer dan €3.000 per inwoner. De overhead bedraagt 21%, wat eveneens aan de hoge kant is, terwijl er merkwaardig genoeg geen opdracht lijkt te liggen om die te verlagen. Daarnaast zijn de apparaatkosten met ruim €4.000 per inwoner opvallend hoog. We zien verder dat sinds 2023 het aantal Fte's flink is toegenomen.
- Deze hoge cijfers zijn deels te verklaren door het lage inwonertal, maar mogelijk spelen ook factoren als beperkte efficiëntie en het veelvuldig inhuren van externe expertise een rol. ABV hoopt dat we in de toekomst meer gebruik zullen maken

van kennis van hogescholen, universiteiten en vooral van lokale kennis, zoals die van onze zwembaddeskundige bij Flidunen.
- Er gaat bij de gemeente verder een organisatieontwikkelingstraject aankomen, met als doel om meer integraal te gaan werken. ABV spreekt de hoop uit dat dit traject ook aandacht besteedt aan het verlagen van de gemeentelijke kosten. Vroeg of laat zullen immers ook op gemeentelijk niveau bezuinigingen noodzakelijk zijn. Misschien is het een tip voor de gemeente om AI meer in te zetten bij schriftelijke communicatie en het opzoeken van gegevens.
- Tot slot vindt ABV dat een gemeente met een relatief grote ambtelijke formatie van meer dan 30,53 FTE, haar deuren op vrijdag ten minste enkele uren zou moeten openen voor inwoners. Zo is de gemeente weer op alle werkdagen bereikbaar, zoals het hoort.

Contact met de burgers en dienstverlening (participatie)

- Participatie blijft een belangrijk, maar ook uitdagend onderwerp. De recente ontwikkelingen rond de bouwplannen bij de Oude Bieb laten zien hoe lastig het is om inwoners op tijd te betrekken bij veranderingen in hun leefomgeving. Hetzelfde geldt voor de besluitvorming rond de afvalinzameling.
- Goede participatie kost tijd, maar levert uiteindelijk ook tijdswinst op: door samen dingen uit te werken, voorkom je tegenwerking.
- De raad had via een commissie concreet willen uitwerken hoe we participatie beter kunnen vormgeven, maar dat is helaas nog niet gebeurd. Een oproep aan onszelf: laten we dit alsnog oppakken.
- Daarnaast staat een evaluatie van de raadscommissie op de agenda. En dat is nodig. In de huidige vorm lijkt de commissie onvoldoende op te leveren in verhouding tot de tijdsinvestering.
- Tot slot zijn we positief over de initiatieven om jongeren via school meer te betrekken bij de lokale democratie.

Zijn ook de raad en de ambtelijke organisatie aan evaluatie toe?

- De evaluatie van het raadsbreed akkoord laat zien dat er veel plannen zijn, maar dat de uitvoering nog achterblijft. Dat roept de vraag op: krijgen onze inwoners eigenlijk waar voor hun belastinggeld? Het is in elk geval aanleiding om kritisch naar onszelf te kijken. Misschien is het tijd om niet alleen beleid te evalueren, maar ook de raad en de ambtelijke organisatie zelf.

Programma 1: Openbare orde en Veiligheid

- Het programma blijft in ontwikkeling. We zien positieve stappen richting een gebiedsgerichte aanpak van natuurbrandbeheersing, een vernieuwde Algemene Plaatselijke Verordening (APV), een plan van aanpak tegen ondermijning, en een nieuw Integraal Veiligheidsplan (IVP) voor de gemeente Vlieland.

- Ook het nieuwe horecaconvenant is goed nieuws. Het bevat afspraken die bijdragen aan een veilig en prettig uitgaansklimaat, en sluit daarmee goed aan op het bredere preventiebeleid.
- Daarnaast hebben we informatie ontvangen over noodpakketten - een belangrijk onderdeel van paraatheid en crisisvoorbereiding.

Programma 2: Verkeer, vervoer en waterstaat

Mobiliteit en infrastructuur: stand van zaken en vooruitblik

- Op het gebied van mobiliteit zijn de ontwikkelingen helaas beperkt. Net als vorig jaar wachten we nog steeds op resultaten van onderzoeken, zoals de meting van verkeersstromen. Ondertussen blijft een belangrijk vraagstuk liggen: hebben we te veel auto's of te weinig parkeerplaatsen? En hoe willen we onze schaarse ruimte inzetten — voor woningbouw of parkeren?
- ABV blijft voorstander van een gecombineerde oplossing, zoals ondergronds parkeren met appartementen erboven. Een en-en-benadering die ruimte efficiënt benut. Misschien wordt het tijd om hierover een besluit te nemen.
- Wat betreft de concessie hopen we dat de overheid in de definitieve versie goed zal luisteren naar de wensen van de eilanden, en dat er in 2026 een passende vervoerder komt die aansluit bij onze behoeften.

Divers goed nieuws

- De renovatie van de Kampweg is gestart, inclusief persleidingen die overtollig water rond het voetbalveld en Flidunen kunnen afvoeren.
- De versterkte Waddendijk is kort na de vorige begrotingsraad officieel geopend.
- Er is een aannemer geselecteerd om te starten met de vervanging van de damwanden in het nieuwe deel van de haven.
- Er zijn nuttige initiatieven voor verkeersveiligheid, voor jong en oud. ABV stelt voor om te onderzoeken of snelheidsremmende maatregelen, zoals drempels, kunnen bijdragen aan veiligheid op de straks verbrede Kampweg.

Programma 3: Economische zaken

Stichtingen: structuur en toekomstvisie

- ABV stelt voor om de grote stichtingen op Vlieland onder te brengen in één overkoepelend bestuur, met daaronder één directeur. Dit kan zorgen voor meer overzicht, een betere samenwerking en efficiënter bestuur.
- Wat betreft het Tromp's Huys: zodra de huidige museumdirecteur vertrekt, lijkt het ons een goed moment om een nieuwe directeur aan te stellen die ook verantwoordelijk wordt voor De Lepelaar. Zo bundelen we kennis en capaciteit.

Toerisme

- We hopen dat de fusie tussen TPV en VVV daadwerkelijk meerwaarde gaat opleveren. Tot nu toe was die voor ons niet duidelijk.

- Net als LS, pleit ABV voor het opnemen van een telling van het aantal bedden, dus een beddenboekhouding. We lezen dat VVV hier ook plannen voor heeft, dus we zijn benieuwd naar de uitwerking.
- Met De Lepelaar hebben we een nieuw Natuur Educatief Centrum. ABV hoopt dat de natuureducatie via excursies goed van de grond zal komen.

Programma 4: Onderwijs

Onderwijsverbreding

- De Jutter lijkt de boel goed op de rails te hebben voor wat betreft samenwerking en kwaliteit van het onderwijs.
- Wij hopen dat de Vlieland Academy een succes gaat worden en ABV kijkt uit naar de mogelijkheid om MBO/HBO-opleidingen op het eiland mogelijk te maken en we hopen dat er onderwijsverbreding komt zodat het niet alleen over horeca gaat. Installateurs en andere vaklui zijn ook hard nodig op het eiland. Het goede nieuws is dat we de regiodeal voor de Academy kunnen gaan inzetten.

Initiatieven voor laaggeletterdheid en taalonderwijs

- Het initiatief voor laaggeletterdheid is prima en dat geldt ook voor het taalonderwijs, maar ondernemers mogen van ABV hierbij een grote financiële rol spelen. Wij hopen hierover duidelijkheid te krijgen.

Overige positieve ontwikkelingen

- Voor de ambitie *Leven Lang Leren* zagen we de folder *Wat wil je leren?* — een sympathiek initiatief. We zijn benieuwd of hier daadwerkelijk gebruik van wordt gemaakt.
- De tiny houses hebben de landelijke pers gehaald. Hopelijk vormen ze een inspirerend voorbeeld dat navolging krijgt.

Programma 5: Cultuur en recreatie

Preventie, welzijn en cultuur: investeren in de leefbaarheid

- ABV is verheugd dat de gemeente inzet op preventie en welzijn. Sport en cultuur zijn belangrijke pijlers die bijdragen aan het welbevinden van onze inwoners. Deze beleidsmatige keuze heeft mede geleid tot het unaniem groene licht voor het behoud van Flidunen.
- Het is dan ook zeer betreurenswaardig dat Flidunen een jaar heeft stilgestaan. Gelukkig is er nu een nieuw bestuur, maar ABV blijft de voortgang nauwlettend volgen.
- Het goede nieuws is verder dat we gaan proberen de Regiodeal in te zetten voor Flidunen.

Cultureel beleid en subsidies

- ABV ondersteunt het opstellen van een nieuw cultureel beleid. Daarbij pleiten we voor duidelijke criteria bij de toekenning van subsidies. Er zijn grote verschillen tussen instellingen zoals Tromp's Huys en het Bunkermuseum — in

salariskosten, subsidiebedragen en bezoekersaantallen. Toch ontvangt Tromp's Huys een vaste, hoge subsidie. Dat moet eerlijker. Verder geven we erg veel geld uit aan subsidies, de vraag is hoe lang we dit kunnen volhouden.

Seizoensspreiding van evenementen

- ABV hoopt dat het spreiden van bestaande evenementen kan bijdragen aan het ontlasten van het hoogseizoen en het aantrekken van bezoekers in het naseizoen. Denk aan een ITGWO in september, kleinschalige akoestische muziekfestivals, of een marathon in oktober in plaats van augustus. We lezen in het stuk echter dat de gemeente spreekt over "Kleine evenementen in voor- en naseizoen stimuleren, naast een groot evenement als ITGWO". Dit vinden wij voorbarig: laten we eerst maar eens afwachten hoe de raad de Evaluatie+ van de ITGWO gaat meenemen in een eventueel aangepast evenementenbeleid.
- Het is verder geen goede zaak dat het nadenken over evenementenbeleid en subsidiebeleid zo lang op zich laat wachten. We hadden op deze punten al veel verder moeten zijn.

Programma 6: Sociale voorzieningen en Maatschappelijke dienstverlening

Samenwerking, zorg en sociale vraagstukken

- Er zijn veel initiatieven en samenwerkingsverbanden tussen Vlieland en de regio, maar we lezen in de media regelmatig over problemen in de afstemming tussen deze veelheid aan organisaties.
- Daarnaast zijn er zorgwekkende maatschappelijke ontwikkelingen: een afname van personeel, vergrijzing en een toenemende zorgvraag. We zullen nieuwe manieren moeten vinden om de onderlinge hulp in buurten te versterken. Gelukkig zijn er al eerste stappen gezet in die richting.
- Het sociaal domein blijft een financieel kwetsbare post. Er is nog veel onduidelijkheid over in hoeverre gemeenten zelf zullen opdraaien voor de kosten. Er komt een eigen bijdrage, maar het is onzeker of dat daadwerkelijk gaat helpen als mensen die bijdrage niet kunnen betalen.
- Wij missen verder een demografisch overzicht. De bevolkingsverdeling (met name vergrijzing) is een belangrijke beleidsindicator voor sociaal maatschappelijke dienstverlening. Dit is ook nodig om vast te stellen hoeveel woningen we later nog nodig hebben.

Veiligheid en meldingen

- Het is goed dat de gemeente in het UHK duidelijk heeft uitgelegd hoe je voor misdaden veilig en anoniem een melding kunt doen.

Armoede op Vlieland

- Hoewel we niet alles hoeven te geloven wat in de krant staat, zijn er net als vorig jaar opnieuw signalen van armoede. Er zou 3% van de werkende bevolking onder de armoedegrens leven. De gemeente kan regelingen treffen, maar laten we ook

oog houden voor huishoudens die nét boven die grens zitten. Zij vallen vaak buiten aanvullende regelingen en zijn daardoor soms zelfs slechter af.

WMO-vervoer

- Tot slot goed nieuws: het WMO-taxivervoer blijft bestaan. Een belangrijke voorziening voor wie afhankelijk is van aangepast vervoer.

Programma 7: Volksgezondheid en milieu

Preventie en mentale gezondheid

- ABV juicht het preventiebeleid toe en hoopt dat het op de lange termijn daadwerkelijk bijdraagt aan het welzijn van onze inwoners. Vlieland kent uitdagingen op het gebied van middelengebruik, en we volgen de ontwikkelingen met aandacht. Hopelijk leidt dit beleid ook tot een lagere zorgvraag.

Verduurzaming van Vlieland

- We hopen dat de ervaringen met Duiinwijck en de aardgasvrije jachthaven voldoende lessen hebben opgeleverd om voortaan geen grootschalige pilotprojecten meer aan te gaan op Vlieland.
- ABV is voorstander van het plaatsen van windmolens, mits op een geschikte locatie, om ons onafhankelijk te maken te van energie van de wal. Dit is bewezen technologie.

Programma 8: Wonen en fysieke leefomgeving

Omgevingswet

- We worden regelmatig geïnformeerd over de voortgang van het omgevingsplan. Hopelijk gaat dit helpen om regels over de fysieke leefomgeving overzichtelijk te maken.

Huisvestingsverordening

- Na intensief overleg is er nu een nieuwe huisvestingsverordening vastgesteld. Hopelijk biedt dit meer grip op de invulling van de woonvoorraad op Vlieland.
- Positief is dat het college daadwerkelijk werk maakt van doorstroming voor alleenstaanden voor sociale huur.

Bouwontwikkelingen

- ABV hoopt dat de bouw op de locatie van de oude bibliotheek snel van start kan gaan. Een mix van woningen in de lagere prijsklasse met enkele in het hogere segment lijkt ons een goede aanpak.
- We zijn benieuwd hoe het project voor huisvesting van (semi-)overheidspersoneel en de campus zich gaat ontwikkelen.

- Dan rijst de vraag: hoeveel woningen zijn er eigenlijk nog nodig? Er zijn momenteel zo'n 50 actieve woningzoekenden, maar met de vergrijzing in het vooruitzicht moeten we ook realistisch blijven over toekomstige woonbehoeften.

Programma 9: Financiering en Algemene Dekkingsmiddelen

Een efficiënte oplegging en inning van toeristenbelasting

- Hier is lang over gesproken, hopelijk komt er een manier die werkt.
- Verder zou het goed zijn als de forfaitaire heffing bij de SRV komt te vervallen.

Financiën: stijgende lasten en beperkte ruimte

- Vanaf december zullen de gemeentelijke heffingen naar verwachting met bijna 6% stijgen. Aan de ene kant is dat begrijpelijk en noodzakelijk, maar tegelijkertijd dragen we zo allemaal bij aan het verder opdrijven van de inflatie. Dat heeft weer gevolgen voor de koopkracht en looneisen, terwijl steeds meer mensen moeite hebben om rond te komen. Er is wel een vangnet, maar de zorgen blijven.
- Steeds grijpen we naar dezelfde knop: de toeristenbelasting. Die is al met 10% verhoogd, en daarbovenop komt de invoering van 21% btw op overnachtingen. Dat kan ons tonnen kosten, want op een gegeven moment wordt Vlieland simpelweg te duur, en dan blijven bezoekers weg.
- We danken de auditcommissie voor haar scherpe blik. Zoals zij terecht opmerkt: "De lange termijn is zorgelijk gezien de toekomstige investeringen. Vanaf 2028 laat de begroting een meerjarig tekort zien. Bovendien staan er grote investeringen op stapel, waarover nog besluitvorming moet plaatsvinden. Deze zullen de begroting langdurig belasten."
- De toekomst ziet er dus financieel onzeker uit. We stevenen af op een zogenaamd ravijnjaar, met veel onduidelijkheid. Onze financiële kengetallen zijn zwak: we hebben veel geleend en kunnen die schulden niet snel aflossen. Er is weinig investeringsruimte, terwijl we juist moeten investeren — denk aan Flidunen en de jachthaven. Verder gaan personeelskosten omhoog.
- De hamvragen zijn dan ook: hoeveel ruimte is er nog om extra leningen aan te trekken? Hoeveel valt de toeristenbelasting nog te verhogen? Wat kunnen we uit de algemene reserve halen? En waar kunnen we bezuinigen?